

Nr 174

Av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl., om vidgad rätt till fria resor för värnpliktiga.

(Lika lydande med motion nr 132 i Första kammaren)

I motioner till 1963 års riksdag (I: 305 och II: 352) föreslog vi att de värnpliktiga skulle beredas vidgad rätt till kostnadsfria hemresor med hänvisning till bl. a. de påfrestningar militärtjänstgöringen innebär.

Beträffande de värnpliktigas fria resor anför riksdagens revisorer i sin berättelse 1964 (Del I s. 38 f):

Av det nu sagda framgår att, om hänsyn tages endast till den första tjänstgöringen, ca 83 000 arbetstimmar till en kostnad av ca 960 000 kronor kan åtgå för att tillhandahålla färdbiljetter åt de värnpliktiga som under nämnda tjänstgöring vid ledighet önskar utnyttja sin rätt till fria resor. Här- till skall emellertid läggas de ytterligare kostnader som uppkommer vid tryckningen av biljetterna och den kamerala behandlingen av dem vid försvarets civilförvaltning och statens järnvägar. Sammanlagt torde därför statsverkets utgifter i samband med utskrivandet etc. av färdbiljetter enbart till nyssnämnda kategori värnpliktiga överstiga 1 milj. kronor per år.

Med hänsyn till de betydande administrativa kostnader som således är förenade med här berörda arbetsuppgifter finner revisorerna det i hög grad angeläget, att åtgärder vidtages i syfte att reducera dessa kostnader. Enligt revisorernas mening torde emellertid möjligheterna till större besparingar på detta område för närvarande vara relativt begränsade, eftersom systemet med maximering av antalet fria resor förutsätter att de värnpliktiga i en eller annan form förses med färdbiljett, dvs. med bevis om att de på statens bekostnad äger rätt att företaga viss bestämd resa.

Mot bakgrunden av nämnda förhållanden anser sig revisorerna böra väcka frågan, om tillräckliga skäl föreligger att bibehålla nu gällande bestämmelser om begränsning av de värnpliktigas rätt till fria resor. Kunde dessa bestämmelser ändras så, att alla värnpliktiga iförda uniform och försedda med identitetskort tillerkändes rätt att i obegränsad utsträckning kostnadsfritt anlita av staten ägda kommunikationsmedel, skulle nämligen det omständliga och kostnadskrävande förfarings sättet med utfärdandet av särskilda färdbiljetter för dem praktiskt taget kunna helt avskaffas.

Revisorerna bortser självfallet icke från att en på angivet sätt utökad rätt för de värnpliktiga till fria resor kan leda till många svårlösta problem. Bl. a. är det tänkbart att de värnpliktigas resor på vissa sträckor kan komma att öka i sådan omfattning att tidvis platsbrist kan uppstå till men för den civila passagerartrafiken. Vidare borde det bli nödvändigt att begränsa de värnpliktigas rätt att kostnadsfritt begagna sovvagn. Det är också sannolikt att rent anslagsmässigt en ökad belastning på IV huvudtitelns resean-

slag blir ofrånkomlig. Det sistnämnda kommer dock att kompenseras av att statens järnvägar i motsvarande grad erhåller ökade intäkter.

Revisorerna är för sin del icke beredda att i detta sammanhang taga definitiv ställning till ovan behandlade spørsmål. Då emellertid ett slopande av det administrativa arbetet i samband med utfärdandet av färdbiljetter åt de värnpliktiga otvivelaktigt skulle medföra avsevärda besparingar för statsverket, anser revisorerna att hithörande frågor snarast bör bli föremål för en allsidig utredning.

I ovannämnda motioner framhölls:

Det måste anses önskvärt att man så långt som möjligt försöker minska de påfrestningar av skilda slag som militärtjänstgöringen utgör. När det gäller den första tjänstgöringen innebär den bl. a. att den värnpliktige måste vara skild från sina anhöriga under relativt längre perioder. Särskilt för dem som är förlagda långt från hemorten blir hemresor av tidsmässiga och ekonomiska skäl ofta mycket svåra att ordna, medan de som är förlagda på eller i närheten av hemorten kan besöka sitt hem ganska ofta.

Som anfördes i motionerna 1963 löser många värnpliktiga sina reseproblem genom att lifta. Detta måste anses mycket otillfredsställande. Liftandet utsätter de värnpliktiga för stora olycksrisker, och för den bilägare som tar upp liftande uppstår, om en olycka inträffat, ett ofta oklart ansvarsförhållande.

Redan att bli förlagd långt från hemorten innebär för den värnpliktige en extra påfrestning som måste drabba ett stort antal värnpliktiga. Denna påfrestning ökar om den värnpliktige av ekonomiska skäl inte kan resa hem på permission då möjlighet till detta annars skulle ha funnits. Med hänsyn till detta och vad riksdagens revisorer anför angående de stora kostnader som är förenade med nuvarande otympliga system för de värnpliktigas fria hemresor, ter det sig angeläget att på ett enklare sätt bereda de värnpliktiga vidgade möjligheter att resa hem.

Riksdagens revisorer väcker frågan om inte de värnpliktiga skall kunna tillerkännas rätt att i obegränsad utsträckning kostnadsfritt anlita av staten ägda kommunikationsmedel. Revisorernas förslag bör kompletteras med åtgärder som bereder vidgade rese-möjligheter också för de värnpliktiga som för sina hemresor inte kan utnyttja statens kommunikationsmedel. Detta bör kunna ske genom överenskommelse med enskilda trafikföretag. Enligt vår mening bör de värnpliktiga i princip få rätt till helt fria resor, men de svårigheter som kan uppstå när det gäller sovvagnstrafiken, enskilda bussföretag etc. motiverar särskilda överväganden.

Under hänvisning till det anförda föreslår vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning och förslag om rätt till kostnadsfria resor till och från hemorten för värnpliktiga under första tjänstgöringen.

Stockholm den 25 januari 1965

Elias Jönsson

Ola Ullsten

Ingemar Mundebo